

TÌM HIỂU *DICO EN LIGNE LE ROBERT* - MỘT TỪ ĐIỂN GIẢI THÍCH TIẾNG PHÁP TRỰC TUYẾN

HOÀNG THỊ NHUNG *

Tóm tắt: Bài viết tìm hiểu một số khái niệm về từ điển trực tuyến và tìm hiểu về một trang web từ điển giải thích tiếng Pháp cụ thể *Dico en ligne Le Robert* nhằm rút ra những kinh nghiệm mà người biên soạn từ điển giải thích tiếng Việt trực tuyến có thể học hỏi để áp dụng vào công việc của mình. Kết quả nghiên cứu cho thấy sự khác biệt và ưu thế lớn nhất của từ điển trực tuyến nằm ở chỗ không giới hạn dung lượng thông tin, tính cập nhật của thông tin và nhiều khả năng tìm kiếm thông tin. Cụ thể, qua *Dico en ligne Le Robert*, người dùng có thể tìm nghĩa từ (bao gồm cả từ mới xuất hiện), từ đồng nghĩa, ví dụ, nghĩa từ trong từ điển được xuất bản vào thế kỷ XVII, cách chia động từ, quy tắc ngữ pháp, quy tắc chính tả,... Các thông tin được cung cấp trong trang web này đáp ứng được hầu hết những điều mà một người học hoặc một người dùng tiếng Pháp cần đến.

Từ khóa: Từ điển ngôn ngữ, từ điển trực tuyến, từ điển tiếng Pháp, *Dico en ligne Le Robert*.

Abstract: This article explores some concepts of online dictionaries and a specific French explanatory dictionary website *Dico en ligne Le Robert* in order to draw on the experience that the compilers of the online Vietnamese explanatory dictionaries can apply to their work. Research results show that the biggest differences and advantages of online dictionaries lies in the unlimited amount of information, the update of information and many possibilities for searching information. Specifically, through the *Dico en ligne Le Robert*, users can find word meanings (including newly appearing words), synonyms, examples, word meanings in the dictionaries published in the 17th century, conjugation, grammar, and spelling rules, etc. The information provided on this website covers most of

what a French learner or user needs.

Keywords: Language dictionary, online dictionary, French dictionary, *Dico en ligne Le Robert*.

1. Mở đầu

Từ điển trực tuyến là một loại từ điển áp dụng kỹ thuật số vào việc xuất bản nhằm mục đích cho người dùng có thể sử dụng từ điển thông qua một phương tiện kỹ thuật số như máy tính, máy tính bảng, điện thoại di động,... Trong thời đại ngày nay, các nhà từ điển học không thể không quan tâm đến loại hình từ điển này. Các phương tiện trên rất gần gũi với đông đảo người dùng, do đó, một phiên bản từ điển kỹ thuật số sẽ tiếp cận người dùng tốt hơn, đem lại nhiều điều tiện lợi hơn cho người dùng. Trong bài viết này, chúng tôi bước đầu tìm hiểu một số khái niệm và đặc điểm liên quan đến từ điển kỹ thuật số nói chung, từ điển trực tuyến nói riêng và một trường hợp cụ thể là *Dico en ligne Le Robert*, một từ điển giải thích tiếng Pháp trực tuyến, nhằm góp phần giúp bạn đọc hiểu hơn về loại từ điển này.

2. Khái niệm

2.1. Từ điển kỹ thuật số

Niladri Sekhar Dash [1, tr.28] dẫn ý của Nesi: “Từ điển kỹ thuật số là một thiết bị

* TS - Viện Từ điển học và Bách khoa thư Việt Nam; Email: hoangthinhungvtd@gmail.com

tra cứu ngôn ngữ được điều khiển bằng máy tính. Nói chung, một từ điển kỹ thuật số chứa các thẻ nhớ phụ trợ để lưu trữ, xử lý, mở rộng và trình bày cơ sở dữ liệu”. Có thể hiểu, từ điển kỹ thuật số là từ điển ở dạng phần mềm, trực tuyến hoặc trên CD-ROM. Từ điển kỹ thuật số cũng có thể có sẵn dưới dạng ứng dụng dành cho thiết bị di động hoặc máy tính để bàn.

Từ điển kỹ thuật số khác với từ điển điện tử. Từ điển điện tử là một thiết bị điện tử đóng vai trò là từ điển. R. R. K. Hartmann và Gregory James định nghĩa: *từ điển điện tử* là “Một loại công trình tra cứu sử dụng máy tính và công nghệ liên quan để trình bày thông tin trên màn hình” [2]. Thuật ngữ “từ điển điện tử” đề cập đến phần cứng, trong khi “từ điển kỹ thuật số” đề cập đến phần mềm.

2.2. Từ điển trực tuyến

Như trên đã nói, từ điển kỹ thuật số là một phần mềm và có hai dạng tồn tại, một dạng được lưu trữ trên đĩa CD-ROM, một dạng trực tuyến. Từ điển trực tuyến là từ điển được cung cấp cho người sử dụng trên web, có thể truy cập được từ trình duyệt web.

2.3. Đặc điểm từ điển kỹ thuật số

2.3.1. Một số ưu thế của từ điển kỹ thuật số so với từ điển giấy

Niladri Sekhar Dash [1, tr.37] kể đến một số ưu điểm của từ điển kỹ thuật số như sau:

1) Ưu điểm về mặt vật lý: ưu điểm này liên quan đến hình thức và thực thể vật lý của một từ điển kỹ thuật số, bao gồm các ưu điểm như độ bền (bền lâu), dễ đọc (rõ nét chữ, chữ to chữ nhỏ), tính di động (mang theo mọi nơi), tính không gian (không mất không gian vật lý cần để bảo tồn), khả năng lưu trữ (có thể được lưu trữ trong đĩa CD hoặc ổ đĩa bút), tính bền vững (sự bền vững qua thế hệ với sự nâng cấp).

2) Ưu điểm về bố cục: ưu điểm này liên quan đến nội dung và việc trình bày nội dung trong từ điển kỹ thuật số, bao gồm những ưu điểm liên quan đến việc lưu trữ dữ liệu, cấu trúc dữ liệu, phân phối dữ liệu, quản lý cơ sở dữ liệu, hiển thị, biên soạn, sửa đổi dữ liệu, nội dung phong phú không giới hạn, cách trình bày và khả năng sửa chữa theo yêu cầu,...

3) Ưu điểm về mặt ứng dụng: ưu điểm này liên quan đến chức năng và lợi thế về việc tra cứu của một từ điển kỹ thuật số, đề cập đến khả năng truy cập dễ dàng của một từ điển kỹ thuật số trong việc tìm từ và thuật ngữ, xác định các biến thể chính tả và các dạng thức luân phiên, trình bày cách phát âm của các từ trong chính tả thông thường và IPA cùng với lời nói đầu ra theo ngôn ngữ chuẩn cũng như theo các biến thể địa phương, xác định từ loại của từ, tìm kiếm nghĩa và biến thể ngữ nghĩa, các ứng dụng giống như từ điển đồng nghĩa, thu thập thông tin về tính tạo sinh từ vựng, tìm từ theo ký tự đại diện, tìm từ dựa trên độ dài và ký tự, trò chơi ô chữ, tìm từ dựa trên tần suất, định vị các từ có vần phù hợp, tìm các mẫu cụm từ, minh họa về các mục từ vựng với các trích dẫn về cách sử dụng, trình bày trực quan và ảnh động,...

Có thể thấy, một ưu điểm nổi trội của từ điển kỹ thuật số là *khả năng cập nhật thường xuyên*. Trong công trình của mình, Henrik Lorentzen, Lars Trap-Jensen [5, tr. 138-145] xem xét định nghĩa của từ *komfur* (“stove - lò”) trong *Từ điển tiếng Đan Mạch (Ordbog over det Danske Sprog - ODS, 1928)* và phân tích cho thấy sự lỗi thời của nó đối với độc giả hiện đại và cho thấy một định nghĩa cần cập nhật vì: thực tế hoặc công nghệ thay đổi, các tính năng điển hình thay đổi, phong cách ngôn ngữ và quy ước thay đổi. Đối với từ điển giấy, việc cập nhật từ mới và nghĩa mới đồng nghĩa với việc biên soạn lại và in ấn lại cả một công trình từ

điển. Điều đó đòi hỏi nhiều thời gian, công sức, kinh phí. Còn đối với từ điển kỹ thuật số, công việc này trở nên đơn giản hơn. Chính vì vậy, từ điển kỹ thuật số đáp ứng được nhu cầu cập nhật thường xuyên của người biên soạn lẫn người sử dụng.

2.3.2. Về người sử dụng từ điển kỹ thuật số và nhu cầu sử dụng từ điển kỹ thuật số

Người sử dụng từ điển kỹ thuật số và từ điển giấy có những nhu cầu cơ bản tương đối giống nhau. Họ đa số đều tra từ điển nhằm tìm dạng thức *chính tả* của một từ ngữ, hiểu *nghĩa* của từ và tìm xem *ví dụ* về cách sử dụng từ.

Trong nghiên cứu về việc sử dụng *Từ điển tiếng Đan Mạch (Den Danske Ordbog - DDO)* [3], Henrik Lorentzen và Liisa Theilgaard [4] đã khảo sát 541 nam giới và 541 nữ giới ở độ tuổi trung bình là 37,4 tuổi, thuộc các nhóm tuổi: 0-19 tuổi: 17,5%; 20-39 tuổi: 39,6%; 40-59 tuổi: 30,1% và cuối cùng là hơn 60 tuổi: 12,8%. Về trình độ học vấn, những người từ 25 tuổi trở lên có trình độ học vấn cao: 52% có trình độ đại học, hầu hết những người dưới 25 tuổi vẫn đang đi học. Kết quả khảo sát cho thấy: 44,3% sử dụng *DDO* vài lần một tuần, 30,9% hàng ngày, 13,3% vài

lần một tháng và 6,0% một lần một tháng hoặc ít hơn và cuối cùng là 5,5% một lần một tuần. Số liệu thống kê nhu cầu sử dụng từ điển của các nhóm người dùng trên được thể hiện ở *Bảng 1*.

Theo bảng thống kê trên, loại thông tin được tìm nhiều nhất là: *nghĩa và cách dùng*; tiếp đến là *chính tả, thành ngữ hoặc các biểu thức cố định, khả năng tồn tại của từ, biến tố, từ nguyên, từ loại, cách phát âm, thông tin khác* và cuối cùng là *các mẹo ngôn ngữ*.

2.3.3. Về cách tìm kiếm thông tin trong từ điển kỹ thuật số

Carole Tiberius and Jan Niestadt [9, tr. 747] cho thấy, trong *Từ điển kỹ thuật số tiếng Hà Lan (Online Dutch Dictionary)*, các tác giả cung cấp bốn tùy chọn tìm kiếm:

1) Từ → Nghĩa, tức là tìm kiếm thông tin về một từ hoặc cụm từ.

2) Nghĩa → Từ, tức là tìm từ bắt đầu từ nghĩa.

Bảng 1. Loại thông tin được tìm kiếm [4, tr. 659]

	Người dùng thường xuyên sử dụng nói chung	Người dùng thường xuyên sử dụng tìm kiếm này	Người dùng mới sử dụng tìm kiếm này
Meaning and use (Nghĩa và cách dùng)	84,9%	69,1%	41,5%
Spelling (Chính tả)	41,9%	26,5%	28,0%
Idiom or fixed expression (Thành ngữ hoặc các biểu thức cố định)	29,1%	15,8%	6,1%
Whether a word exists (Khả năng tồn tại của từ)	27,3%	17,2%	9,8%
Inflection (Biến tố)	26,1%	17,0%	7,3%
Etymology (Từ nguyên)	24,9%	15,2%	14,6%
Part of speech (Từ loại)	9,8%	6,5%	3,7%
Pronunciation (Cách phát âm)	9,4%	7,3%	6,1%
Other (Thông tin khác)	4,4%	8,2%	24,4%
Language tips (Các mẹo ngôn ngữ)	2,8%	1,8%	0,0%

3) Đặc trưng → Từ, tức là tìm kiếm các từ có một hoặc nhiều đặc trưng chung.

4) Ví dụ, tức là tìm câu ví dụ.

Mỗi cách tìm kiếm tương ứng với một thể trên màn hình từ điển.

Việc tìm nghĩa của một từ là nhu cầu thông thường nhất của người dùng từ điển và cũng là cách tìm được các từ điển kỹ thuật số đưa lên hàng đầu.

Cách tìm thứ hai, tìm từ dựa trên nghĩa đã biết đáp ứng một nhu cầu ở cấp độ cao hơn. Cách tìm kiếm này cho phép người dùng tìm một từ mà họ đã quên hoặc tìm xem liệu có thể có một từ điển đạt một khái niệm, một nghĩa nào đó hay không. Để hỗ trợ người dùng, phần mềm từ điển đưa ra hai cách. Cách thứ nhất, người dùng có thể đưa ra định nghĩa hoặc mô tả về từ mà họ muốn tìm bằng cách tổng hợp các từ ngữ xuất hiện trong đầu. Thứ hai, họ có thể sử dụng tìm kiếm có hướng dẫn. Theo cách này, họ được yêu cầu chọn danh mục (đồ vật, người, động vật, phương tiện,...) mà từ họ đang tìm kiếm thuộc về. Sau khi chọn, một danh sách các câu hỏi bật lên trên màn hình có liên quan đến các đặc điểm nổi bật nhất của lớp ngữ nghĩa đó. Dựa trên phương án mà người dùng chọn, máy tính sẽ đưa ra từ mà người dùng đang tìm kiếm.

Cách tìm kiếm thứ ba dựa trên những đặc trưng để tìm một nhóm từ. Tùy chọn tìm kiếm này phù hợp với các chuyên gia ngôn ngữ, cho phép họ thu thập các từ có chung một hoặc nhiều đặc trưng giống hệt nhau như: chính tả, hình thái, ý nghĩa, tổ hợp.

Cách tìm kiếm cuối cùng là tìm câu ví dụ. Khi chọn cách tìm kiếm này, người dùng có thể tìm các câu ví dụ dựa trên từ đầu mục, tác giả, nguồn và ngày tháng xuất bản của câu ví dụ. Các kết quả có thể được sắp xếp theo thứ tự bảng chữ cái hoặc thứ tự thời gian.

Tóm lại, từ điển kỹ thuật số, đúng như Gouws và Tarp (dẫn theo [8]) đã nhận ra, có những đặc trưng quan trọng sau:

- Cải thiện phương thức tìm kiếm và đường truy cập;
- Lọc dữ liệu dựa trên người dùng;
- Cách định dạng mục từ không cần gọn lăm với các mục đại diện cho các loại dữ liệu khác nhau được đặt trong các dòng riêng biệt;
- Bỏ viết tắt;
- Sử dụng siêu văn bản để giới thiệu các phần với các loại dữ liệu cụ thể;
- Sử dụng dữ liệu ẩn, tức là dữ liệu không phải lúc nào cũng được hiển thị nhưng có thể được gọi ra khi cần thiết;
- Sử dụng cửa sổ bật lên và siêu phương tiện (hypermedia) để trình bày dữ liệu bổ sung;
- Bao gồm các tùy chọn video và âm thanh;
- Các hình thức liên kết bên trong và bên ngoài mới;
- Tương tác giữa người viết từ điển và người dùng;
- Cập nhật liên tục.

Trên cơ sở khái niệm và những đặc điểm của từ điển kỹ thuật số, phần tiếp theo, chúng tôi tìm hiểu một công trình từ điển cụ thể là một từ điển tiếng Pháp trực tuyến, *Dico en ligne Le Robert*, nhằm giúp chúng ta có một hình dung cụ thể hơn về loại từ điển hiện đại này.

3. Từ điển trực tuyến Le Robert

3.1. Giới thiệu chung

Dictionaries Le Robert là một nhà xuất bản do Paul Robert thành lập năm 1951, với tên gọi ban đầu là Société du nouveau Littré (SNL), chuyên xuất bản các loại từ điển tiếng Pháp. Năm 1967, Nhà xuất bản đã cho ra đời bản đầu tiên của công trình *Le Petit Robert*. Từ đó, các công trình lần lượt ra đời với bản

in giấy: *Le Petit Robert*: 60.000 từ, 300.000 nghĩa, 150.000 từ đồng nghĩa và trái nghĩa, 75.000 từ nguyên, 35.000 trích dẫn văn học; *Dictionnaire historique de la langue française*: hơn 95.000 từ, biểu thức ngôn ngữ và thành ngữ; *Le Grand Robert*: 500.000 từ, 350.000 nghĩa, 25.000 biểu thức ngôn ngữ, thành ngữ và tục ngữ, một triệu liên kết siêu văn bản, 350.000 trích dẫn và 2.200 ghi chú về tiểu sử các tác giả được trích dẫn; *Le Grand Robert des noms propres*: 42.000 mục, 4.500 hình minh họa màu và đen trắng, 210 bản đồ; *Le Petit Robert des noms propres*: 40.000 tên riêng; *Le Grand Robert & Collins*: 425.000 từ và biểu thức, hơn một triệu đơn vị dịch, 45.000 từ ghép, 100.000 từ ghi cách phát âm: 85.000 bằng tiếng Anh và 15.000 bằng tiếng Pháp, Từ điển các từ đồng nghĩa của mỗi ngôn ngữ (*Dictionnaire de synonymes dans chaque langue*); *Le Robert junior*: 20.000 từ, 40.000 nghĩa, 28.000 ví dụ về cách sử dụng, 450 ghi chú về tên riêng, 10.000 từ được minh họa, 7.000 từ khó được ghi cách phát âm, 600 âm thanh và hiệu ứng âm thanh, mang tính giáo dục và thú vị, cách chia động từ: ở mọi thời và thể.

Về bản điện tử, *Les dictionnaires Robert* có phiên bản điện tử vào năm 1996 và trực tuyến từ năm 2009. Các từ điển sau đã có phiên bản kỹ thuật số: *Le Grand Robert*, *Le Petit Robert* và *Le Grand Robert & Collins* (từ điển song ngữ Pháp - Anh). Năm 2014, *Le Robert* có thêm bản kỹ thuật số của *Le Robert Correcteur*, nhằm kiểm tra chính tả. Năm 2020, *Dico en ligne Le Robert* (*Từ điển trực tuyến Le Robert*) cho phép tất cả người dùng tìm định nghĩa, từ đồng nghĩa, ví dụ và đối với những từ cổ nhất, đồng thời, có thể khám phá định nghĩa trong công trình *Từ điển phổ thông* (*Dictionnaire universel*) của Antoine Furetière. *Dico en ligne Le Robert* có kèm theo một blog viết về tiếng Pháp, *Dis-moi Robert*, nơi mà các

nhà ngôn ngữ học cung cấp các tri thức về tiếng Pháp cho độc giả.

Dico en ligne Le Robert (*Từ điển trực tuyến Le Robert*) là một từ điển giải thích tiếng Pháp trực tuyến riêng, không phải là phiên bản của một bản từ điển giấy nào. Nội dung thông tin của mỗi từ đầu mục trong từ điển chủ yếu gồm các định nghĩa, từ đồng nghĩa, các quy tắc ngữ pháp, các cách chia động từ. Cụ thể, trong từ điển có: 170.000 từ và nghĩa; 200.000 từ đồng nghĩa được tổ chức theo nghĩa; cách phát âm có tiếng của các từ; cách chia các động từ; hàng triệu ví dụ trong ngữ cảnh; tất cả các quy tắc ngữ pháp và chính tả; các định nghĩa về từ của thế kỷ XVII (có nguồn gốc từ *Từ điển phổ thông* (*Dictionnaire universel*) của Antoine Furetière, xuất bản năm 1690). Dưới đây là một số mô tả cụ thể từ điển này.

3.2. Đặc điểm *Dico en ligne Le Robert*

3.2.1. Giao diện *Dico en ligne Le Robert*

Giao diện của từ điển gồm bốn thẻ chính: DÉFINITIONS (định nghĩa), CONJUGAISON (cách chia động từ), GRAMMAIRE (ngữ pháp), CATALOGUE (danh mục); và năm thẻ phụ: Le blog Dis-moi Robert, Le mot du jour (Từ của ngày), Top 10 des mots (Top 10 từ), Jeux (Trò chơi), Podcasts et vidéos. Ngoài ra, trên giao diện còn có một hàng gần dưới cùng của màn hình là thẻ của các vần từ A đến Z.

3.2.2. Thẻ DÉFINITIONS (định nghĩa)

Thẻ này cung cấp định nghĩa, từ đồng nghĩa, kết hợp từ, ví dụ, cách phát âm. Các định nghĩa được cập nhật thường xuyên, tổng hợp và theo những cấu trúc nhất định, có ví dụ đi kèm. Chính tả được cung cấp tất cả các dạng thức: giống cái, số nhiều bất

quy tắc. Các phạm trù ngữ pháp như danh từ, động từ, tính từ,... được chú đầy đủ. Từ điển cung cấp cách phát âm bằng âm thanh tất cả các mục, cả ở dạng giống đực và giống cái. Từ điển cung cấp hàng trăm nghìn từ đồng nghĩa và chuyển chú để dễ dàng liên kết giữa các từ liên quan theo nghĩa; hàng chục ngàn tổ hợp từ (hoặc “những từ thường xuất hiện cùng nhau”); nhiều thành ngữ và cụm từ; các chỉ dẫn về từ vựng (thông tục,...), cách sử dụng (dùng ở Quebec, Bỉ, Thụy Sĩ,...) hoặc lĩnh vực (Thiên văn học, Địa lý,...), nhằm giúp người dùng sử dụng từ đúng ngữ cảnh.

Về khả năng cập nhật thường xuyên, chúng ta có thể thấy rõ qua trường hợp một số từ ngữ được cập nhật trong *Dico en ligne Le Robert* vào tháng 5.2020, và cũng chính những từ ngữ này, đến năm 2022 mới được cập nhật vào ấn bản *Robert illustré*. Đó là các từ ngữ: covid, saturimètre (máy đo độ bão hòa ô xy trong máu), téléconsultation (tư vấn y tế từ xa), oxymètre (máy đo nồng độ ô xy trong máu),...

Để tìm định nghĩa của một từ, người dùng có thể nhập từ cần tìm vào ô màu trắng *Rechercher un mot* hoặc nhấp vào các vần từ A đến Z ở hàng gần dưới cùng của màn hình. Khi nhấp chuột vào một chữ cái, tất cả những từ đầu mục sẽ hiện ra theo từng trang. Ví dụ, khi nhấp vào A, chúng ta sẽ có bảng từ của vần A, gồm 294 trang. Tiếp tục nhấp vào từ đầu mục nào đó, chúng ta sẽ được cung cấp các thông tin: *định nghĩa, từ đồng nghĩa, ví dụ, định nghĩa về từ đó trong Từ điển phổ thông (Dictionnaire universel - thế kỷ XVII)*. Ví dụ:

a	b	c
DÉFINITION	SYNONYMES	EXEMPLES
17 ^e SIÈCLE		
DÉFINITION		
Définition de a b c nom masculin invariable		
1. Petit livre pour apprendre l'alphabet. -- abécédaire.		
2. Rudiments (d'un métier, d'un art). L'a b c du métier.		

3.2.3. *Thẻ CONJUGAISON (cách chia động từ)*

Từ điển cung cấp cách chia của 6.500 động từ ở tất cả các thì: hiện tại, tiếp diễn, tương lai,...; các thức: trần thuật, giả định, điều kiện,...; các thể: bị động, chủ động và ngôi. Các cách chia động từ đều được trình bày ở cả dạng giống đực và giống cái.

3.2.4. *Thẻ GRAMMAIRE (ngữ pháp)*

Trong thẻ này, từ điển cung cấp hàng trăm quy tắc ngữ pháp và chính tả. Về ngữ pháp, từ điển cung cấp thông tin về các từ loại (Classes grammaticales), các chức năng từ (Fonctions des mots), câu (Phrase), việc tương hợp (Accords). Về phần chính tả, từ điển đưa các tri thức về khái niệm về chính tả, dấu trọng âm, dấu hai chấm trên các nguyên âm (tréma), dấu ở chữ c có đuôi (cédille), dấu sóng/dấu mềm (tilde), dấu gạch nối, chữ viết và âm, cách phát âm, từ đồng âm, giống cái, số nhiều, địa danh, chữ số và số, cách viết tắt, những lần sửa chính tả từ năm 1990.

Các tri thức ngữ pháp cũng như chính tả được sắp xếp theo dạng sơ đồ hình cây. Dưới thẻ Grammaire (ngữ pháp) có Classes grammaticales (các lớp từ loại), Fonctions des mots (các chức năng của từ),... Dưới Classes grammaticales là: Noms (danh từ); Adjectifs (tính từ); Déterminants (từ chỉ định); Verbes (động từ); Pronoms (đại từ);... Trong thẻ Nom, người dùng sẽ thấy các thẻ thứ cấp và trong mỗi thẻ thứ cấp đó là những tri thức ngữ pháp cụ thể: Qu'est-ce qu'un nom? (danh từ là gì); Noms communs (danh từ chung); Noms propres (danh từ riêng); Noms dénombrables (danh từ đếm được), noms indénombrables (danh từ không đếm được);...

3.2.5. *Thẻ CATALOGUE (danh mục)*

Thẻ này chứa những thẻ thứ cấp giới thiệu về các sản phẩm của Nhà xuất bản Le

Robert. Đầu tiên là thẻ Nos livres, thẻ này gồm hai danh sách: các cuốn từ điển và sách hướng dẫn học tiếng Pháp; các từ điển và sách hướng dẫn học tiếng nước ngoài,... Tiếp theo là thẻ giới thiệu về những phần mềm từ điển kỹ thuật số. Phần này giới thiệu các từ điển kỹ thuật số như *Le Grand Robert*, *Le Petit Robert*, *Le Grand Robert & Collins* (Từ điển song ngữ Pháp - Anh), *Le Robert Junior*, *Le Robert Collège*; phần mềm sửa lỗi chính tả tiếng Pháp: *Le Robert Correcteur*; phần mềm Chứng chỉ Le Robert; sách giáo khoa kỹ thuật số; các ứng dụng di động; sách điện tử.

Có thể thấy, *Dico en ligne Le Robert* cũng mang đầy đủ các đặc điểm của một từ điển trực tuyến: không bị giới hạn về dung lượng, không gian vật lý nên dung lượng thông tin phong phú, có khả năng cập nhật thường xuyên những từ mới, nghĩa mới. Trong một trang web này, người dùng có thể được tiếp cận với thông tin của nhiều từ điển cùng một lúc: một từ điển giải thích, một từ điển từ đồng nghĩa, một sách ngữ pháp, một từ điển thế kỷ XVII, một từ điển từ mới,... Tuy nhiên, so với *Từ điển kỹ thuật số tiếng Hà Lan* mà Carole Tiberius and Jan Niestadt [9, tr. 747] giới thiệu ở trên, Từ điển trực tuyến tiếng Pháp này có cấu trúc tương đối đơn giản; nó mới chỉ cung cấp cho người dùng một cách tra từ điển theo chiều từ từ đầu mục đến nghĩa và một số thông tin khác của một từ, chứ chưa có những cách tra cứu khác.

4. Kết luận

Những vấn đề về phương pháp định nghĩa, chú từ loại, ví dụ,... trong từ điển trực tuyến về cơ bản không khác từ điển giấy truyền thống. Sự khác biệt và ưu thế lớn của từ điển trực tuyến nằm ở chỗ *không giới hạn dung lượng thông tin, tính cập*

nhật của thông tin và nhiều khả năng tìm kiếm thông tin. Nhờ có khả năng không giới hạn dung lượng thông tin, người ta có thể tích hợp các thông tin về ngữ pháp, thông tin về lời định nghĩa của cả những từ điển khác vào trong cùng một trang web từ điển. Nhờ có tính cập nhật, từ điển trực tuyến đáp ứng nhu cầu tìm hiểu những từ mới một cách dễ dàng. Và nhờ có nhiều khả năng tìm kiếm thông tin, nhu cầu của người dùng cũng được đáp ứng nhanh và hiệu quả hơn. Người dùng từ điển trực tuyến không chỉ có thể tìm nghĩa từ, mà còn có thể tìm từ có nghĩa nào đó, tìm những từ có cùng đặc trưng nào đó, tìm các thông tin liên quan đến ví dụ trích dẫn,... Với nhiều lợi thế như vậy, từ điển trực tuyến đang là một xu thế phát triển của ngành từ điển. Việc nghiên cứu để *làm phong phú các nội dung thông tin, các cách cấu trúc thông tin, cách tìm kiếm thông tin* của từ điển trực tuyến có thể xem là những vấn đề mấu chốt trong việc cho ra đời những sản phẩm thuộc loại này.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- [1] Dash, N. S., "Digital dictionary: A phoenix in lexicographic metamorphosis", *Bulletin of the Department of Linguistics*, No. 20, University of Calcutta, Kolkata, India, pp. 27-65, 2017.
- [2] Hartmann, R. R. K., and James, G., *Dictionary of Lexicography*, Routledge, London and New York, 2002.
- [3] Hjorth, E., and Kristensen, K. et al., *Den Danske Ordbog*, Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, Copenhagen, 2003.
- [4] Lorentzen, H., & Theilgaard, L., "Online dictionaries - How do users find them and what do they do once they have?", *EURALEX Proceedings*, pp. 654-660, 2016.
- [5] Lorentzen, H., and Trap-Jensen, L., "What, When and How?- the Art of Updating an Online Dictionary", *EURALEX Proceedings*, pp. 138-145, 2016.
- [6] Maniez, F., "Etude comparée de quelques dictionnaires du français en ligne", *Rev. franç. de linguistique appliquée*, XXII-1, pp. 9-26, 2017.

⇒ Xem tiếp trang 23